

Nieuwszijde

januari 2010

Nederland krimpt

Evaluatie Wet inburgering buitenland
Van cijferbrij naar maatwerk

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

Nieuwszijde

De Nieuwszijde is een uitgave van Regioplan Beleidsonderzoek. Het blad is er om u op de hoogte te houden van de onderzoeken en expertise van Regioplan. De Nieuwszijde verschijnt drie keer per jaar. Voor adreswijzigingen, vragen en reacties kunt u mailen naar info@regioplan.nl.

Redactie Peter Krooneman, Piet Renooy, Cissy Burcksen, Wietske Idema, Yvonne Kesteloo & Tiety Wemekamp (beeldredactie), Jolanda Koffijberg & Janneke Stouten (eindredactie)
Ontwerp en opmaak Gravis Ontwerpers bno, Nynke Visser **Drukwerk** Rotor **Foto's** Hollandse Hoogte, met uitzondering van p.8 en p.10 foto Tiety Wemekamp. | De op de foto's afgebeelde personen komen niet voor in het bijbehorende artikel, tenzij anders vermeld.

Regioplan

Regioplan Beleidsonderzoek is een landelijk opererend bureau, gespecialiseerd in sociaal-wetenschappelijk beleidsonderzoek en -advies. Al meer dan 25 jaar bieden wij ondersteuning bij formulering, uitvoering en evaluatie van beleid. Onze opdrachtgevers zijn afkomstig uit verschillende overheidsgeledingen: we werken voor vrijwel alle ministeries, grote en kleinere gemeenten en provincies. Verder besteden ondernemingen, werkgevers- en werknemersorganisaties regelmatig onderzoek uit aan Regioplan. Ook mag Regioplan in toenemende mate opdrachtgevers uit het buitenland tot haar klantenkring rekenen – zoals de Europese Commissie en de Algemene Rekenkamer in Zweden.

De belangrijkste thema's waarop Regioplan Beleidsonderzoek deskundigheid heeft opgebouwd, zijn onder meer arbeid, economie, onderwijs, jeugd, sociale zekerheid, zorg, integratie, criminaliteit, veiligheid, wonen en ruimte. Op onze website www.regioplan.nl vindt u meer informatie over onze organisatie, onze producten en publicaties.

Regioplan Beleidsonderzoek
Nieuwezijds Voorburgwal 35
1012 RD Amsterdam
telefoon +31 20 531 531 5
fax + 31 20 626 519 9
regioplan@regioplan.nl
www.regioplan.nl

Inhoud

Veiligheid

Informatie aan slachtoffers kan beter

3

De informatievoorziening aan slachtoffers van tbs'ers kan beter. De informatie wordt laat of zelfs niet gegeven. Daarnaast is de verkregen informatie summier en weinig gedetailleerd. Dat concluderen Astrid van Osenbruggen en Elanor Tromp op basis van zestig interviews met slachtoffers.

Onderwijs

Naar een betere toekomst

Onderwijs

bevoegd.nl

4

Integratie

Zelfselectie boven selectie: evaluatie Wet inburgering buitenland

5

Wonen en ruimte

Nederland krimpt

6

Arbeid

Van cijferbrij naar maatwerk

Jos Mevissen en Hetty Visee hielpen de regio Amersfoort met de opzet van een monitor die meteen praktisch kon worden ingezet: meer resultaat met minder cijfers.

7

Arbeid

Arbeid in crisis?

7

Economie

De financiering van langdurige zorg in de praktijk

Interview

Regioplanners voor het voetlicht

8

Sociale Zekerheid

Wat houdt Wajongers aan het werk

9

Interview

Meer aandacht voor jeugd

10

Criminaliteit

Illegaal pokeren: wie doet het niet

Hoe groot is het aanbod van en de vraag naar illegale kansspelen? Elsje Oranje deed er onderzoek naar. Een grote enquête, interviews met spelers en bezoeken aan illegale bingobijeenkomsten waren onderdeel van het onderzoek. Pokeren via internet blijkt verreweg het populairst.

Onderwijs

Inspirerende Innovatie

11

Mixed Sources
Product group from well-managed forests and other controlled sources
www.fsc.org Cert no. CU-COC-802738
© 1996 Forest Stewardship Council

KLIMAATNEUTRAAL Regioplan voert al jaren een milieubewust beleid. Wij kennen geen bedrijfswagens, maar maken uitsluitend gebruik van het openbaar vervoer (vooral trein, OV-fiets en waar nodig Greenwheels). Ons kantoor is zodanig gekozen dat het per trein optimaal bereikbaar is. We scheiden ons afval en zorgen voor een verantwoorde afvoer. We gebruiken FSC-papier en proberen overbodig printen zoveel mogelijk tegen te gaan. Regioplan is partner van Klimaatneutraal. Via hen participeren wij in de aanplant van bossen en de ontwikkeling van duurzame technologie. Onze bedrijfsvoering is daarmee volledig klimaatneutraal. Voor zover wij na kunnen gaan zijn wij het eerste klimaatneutrale beleidsonderzoeksbureau in Nederland!

Meer informatie voorkomt spanningen bij slachtoffers

Informatie aan slachtoffers kan beter

Begin 2000 is de minderjarige dochter van meneer Bos veelvuldig seksueel misbruikt door een buurman. De buurman wordt hiervoor veroordeeld tot gevangenisstraf en tbs. Elke twee jaar beoordeelt de rechter of de tbs wordt verlengd. Elke twee jaar zit meneer Bos daarover in spanning: zou de dader vrij komen? Ondertussen wordt voor de buurman een verlofplan opgesteld door de tbs-kliniek, waardoor hij stapje voor stapje meer vrijheden krijgt. Deze verlopen veroorzaken ook spanningen. Justitie informeert het gezin niet over in welke weekenden de verlopen vallen. Wat als het gezin de buurman onverwacht tegenkomt?

Slachtoffers van ernstige misdrijven waarvoor de daders tbs krijgen, worden sinds 2005 door het ministerie van Justitie geïnformeerd over het verloop van de straf. Zij zouden informatie moeten krijgen over de plaatsing van de dader in een Forensisch Psychisch Centrum (voormalige tbs-klinieken), het toekennen van verlopen en het al dan niet verlengen van de tbs. Het doel van de informatie is te voorkomen dat slachtoffers en daders elkaar onverwacht tegenkomen, wat kan leiden tot psychische schade bij het slachtoffer.

Onvoldoende informatie

Regioplan onderzocht in opdracht van het ministerie van Justitie hoe de informatieverstrekking verloopt en hoe

slachtoffers de informatie beoordelen. Het verhaal van meneer Bos en zijn dochter blijkt niet op zichzelf te staan. Achttien procent van de slachtoffers krijgt volgens henzelf helemaal geen informatie, terwijl ruim zestig procent van slachtoffers die wel informatie krijgen, die informatie onvoldoende vindt. Het blijft bijvoorbeeld onduidelijk wanneer verlopen precies plaatsvinden en waar de dader naartoe mag.

Aanbevelingen

Om onverwachte ontmoetingen met de dader daadwerkelijk te voorkomen, moet Justitie de informatieverstrekking verbeteren: iedereen moet tijdig worden bereikt en de informatie moet

zo volledig mogelijk zijn. Daarvoor moeten de betrokken organisaties in de justitieketen een beter beeld krijgen van het complexe informatieproces en hun eigen taak en verantwoordelijkheid daarbinnen. Die taken moeten eenduidig en geautomatiseerd worden uitgevoerd.

Elanor Tromp

elanor.tromp@regioplan.nl

De publicatie 'Informatieverstrekking aan slachtoffers van misdrijven' is te downloaden via www.regioplan.nl/publicaties.

Omwille van de privacy is de naam van meneer Bos gefingeerd.

Naar een betere toekomst

Lokale trajectbegeleiding in Amsterdam

Lokale trajectbegeleiding (LTB) is één van de manieren waarop Amsterdam probeert voortijdig schoolverlaten te bestrijden. LTB richt zich op jongeren in de leeftijd van 17 tot 23 jaar die niet naar school gaan en geen werk hebben en probeert deze jongeren weer 'terug te leiden' naar onderwijs en/of arbeid. Maar wie zijn de deelnemers aan de LTB en zijn de betrokkenen tevreden over het aanbod en de uitvoering? Regioplan heeft op verzoek van de gemeente Amsterdam de LTB in 2008 geëvalueerd.

De deelnemers zijn over het algemeen positief over de Amsterdamse LTB. Jongeren geven aan dat trajectbegeleiders 'niet alleen in woorden, maar ook in daden laten zien dat ze het beste met je voor hebben', dat het prettig is dat trajectbegeleiders 'altijd met je meegaan naar afspraken en je achter je broek zitten' en dat het fijn is dat ze 'jongeren helpen zonder al je problemen door te spitten'. Ook instanties die de LTB uitvoeren en beleidsmedewerkers in Amsterdam zijn veelal te spreken over de aanpak en uitvoering van de LTB.

Wie doen er mee

In totaal namen er ruim 300 jongeren deel aan de Amsterdamse LTB in 2008. De deelnemers verschillen in leeftijd, gezinssituatie en vooropleiding. Er doen dus allerlei 'soorten' jongeren mee aan de LTB. Betrokkenen omschrijven de LTB vaak als 'zwaar'. De evaluatie van Regioplan bevestigt dit beeld: veel jongeren die deelnemen, hebben te maken met meerdere soorten problemen tegelijk. Het gaat hierbij vaak om schulden, problemen met Justitie, problemen met hun ouders of psychosociale problemen.

Hoe werkt de LTB

De LTB is in de eerste plaats 'outreaching', wat inhoudt dat de trajectbegeleider

jongeren actief benadert. De trajectbegeleider probeert de jongere te motiveren door een vertrouwensband met de deelnemer op te bouwen, door met de jongere mee te gaan naar instanties en door te focussen op oplossingen in plaats van op problemen. De begeleiding van de jongeren vindt plaats binnen een netwerk van andere hulpverlenende en dienstverlenende instanties in Amsterdam, zoals de Dienst Werk en Inkomen, Bureau Leerplicht Plus en de Geestelijke Gezondheidszorg. Gemiddeld duurt een traject bijna vijf maanden.

De LTB lijkt al met al de potentie te hebben om uit te groeien tot een effectief instrument om jongeren te motiveren voor een opleiding of werk. Om te onderzoeken of de LTB ook daadwerkelijk leidt tot terugleiding naar school en arbeid, is het nodig om een effectstudie te doen.

Miranda Witvliet
miranda.witvliet@regioplan.nl

Wietske Idema
wietske.idema@regioplan.nl

De publicatie 'Evaluatie Lokale Trajectbegeleiding 2008' is te downloaden via www.regioplan.nl/publicaties.

bevoegd.nl

Onder deze titel lanceerde het ministerie van OCW begin november een website. Op deze website is van vrijwel alle scholen voor voortgezet onderwijs te zien hoeveel procent van de lessen door een bevoegde, een benoembare (zoals een leraar in opleiding) of door een onbevoegde docent wordt gegeven. De gegevens per school kunnen vervolgens worden vergeleken met andere scholen.

De site brengt in beeld in welke mate de school bevoegde lessen geeft, want alhoewel scholen tegenwoordig minder moeite hebben met het vervullen van vacatures, wil dit niet zeggen dat er bij alle lessen een volledig bevoegde docent voor de klas staat. Gemiddeld werd in 2008 driekwart van de lessen door een bevoegde docent gegeven. Het verminderen van het aantal onbevoegden is niet voor niets een van de onderwerpen in het Actieplan Leerkracht van Nederland.

De dataverzameling en de bewerking van de gegevens voor de website is grotendeels verricht door Regioplan. Meer informatie vindt u op www.bevoegd.nl.

Francien Berndsen
francien.berndsen@regioplan.nl

Inburgeringsexamen voor kandidaten geen onoverkomelijke hindernis

Zelfselectie boven selectie: evaluatie Wet inburgering buitenland

Sinds maart 2006 moeten alle vreemdelingen die uit visumplichtige landen naar Nederland willen migreren, eerst een basisexamen inburgering afleggen. Dit examen wordt afgenomen op een Nederlandse vertegenwoordiging in het buitenland en test de potentiële migranten op enige kennis van de Nederlandse taal en samenleving.

Basisniveau

Een van de uitgangspunten van de wet is dat het examen geen onoverkomelijke hindernis mag vormen voor lager opgeleiden en analfabeten. Vandaar dat de toets slechts een basisniveau aan taalkennis vraagt en dat alleen de luistervaardigheid en spreekvaardigheid worden getoetst. Wel moeten de deelnemers zich goed voorbereiden om het examen te kunnen halen. Uit de

evaluatie blijkt dat zo'n negentig procent van de examenkandidaten voor de toets slaagt. Bezien we alleen de lager opgeleide kandidaten, dan is dit ruim tachtig procent.

Zelfselectie

Er gaat dus geen sterk selectie-effect van de Wet inburgering buitenland uit. Tegelijkertijd is het absolute aantal aanvragen voor een visum om naar Nederland te komen fors gedaald sinds de invoering van het basisexamen. Daarnaast zien we dat sinds het bestaan van de wet de groep personen die zich aanmeldt voor een visumaanvraag gemiddeld hoger is opgeleid dan de groep die net voor de invoering van deze wet naar Nederland kwam. Dit alles wijst erop dat er wel een zekere mate van zelfselectie van de wet uitgaat, waarbij vooral de laagst opgeleiden de stap om naar Nederland komen minder gemakkelijk zetten.

Verbetering startpositie

Ook is onderzocht of deze wet ertoe leidt dat mensen een betere startpositie ten aanzien van de integratie in Nederland hebben. Deze vraag kon eigenlijk niet goed worden beantwoord: de meeste kandidaten zijn nog maar zo kort in dit land dat het nog onduidelijk is hoe hun integratie zal verlopen. Wel vonden we een klein positief effect ten aanzien van hun startpositie bij de inburgering in Nederland. De kennis die de migranten zich reeds in het buitenland eigen hebben gemaakt, komt hen dus van pas bij de inburgering in Nederland. In die zin is de Wet inburgering buitenland geslaagd.

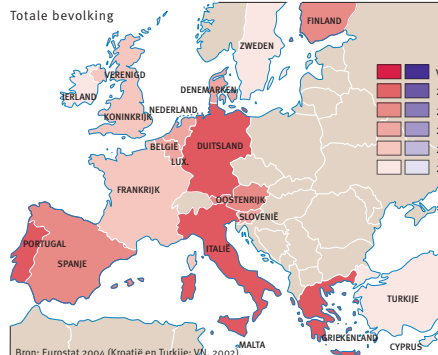
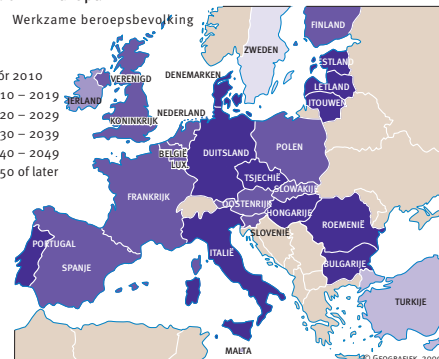
Arend Odé

arend.ode@regioplan.nl

Nederland krimpt

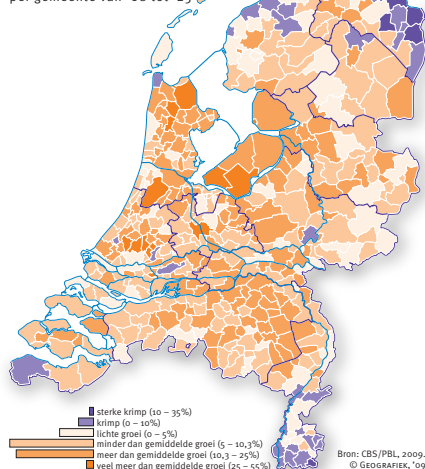
Nederland krimpt! De groei van de bevolking neemt sterk af en in sommige delen van ons land is al sprake van een teruggang van de bevolking. Voor het ministerie van VROM stelde Regioplan de Verkenning Rijksagenda Krimp en Ruimte op. De publicatie is voorzien van veel kaartmateriaal, vervaardigd door Geografiek uit Utrecht.

Jaar waarin groei omslaat in krimp voor verschillende landen in Europa
Totale bevolking

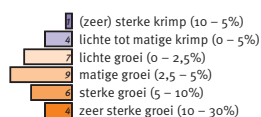
Kaart 1 Heel Europa heeft te maken met terugloop van de bevolking. Duitsland en Italië lopen voorop, In Zweden en Ierland duurt het nog even.

Procentuele groei en krimp van het aantal huishoudens per gemeente van '08 tot '25

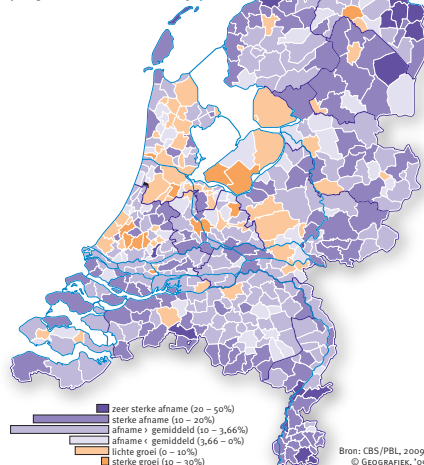
Kaart 3 Voor de woningmarkt is vooral de ontwikkeling van het aantal huishoudens van belang. Door de individualisering en vergrijzing daalt het aantal huishoudens minder sterk dan de bevolking als geheel. Uit de kaart komt wel naar voren dat bepaalde regio's te kampen krijgen met een sterke teruggang in aantallen huishoudens. Dit heeft direct gevolgen voor de vraag naar woningen.

Procentuele groei en krimp van de bevolking per NUTS-2 regio van 2008 tot 2025

Kaart 2 Nederland is geen eiland. Duidelijk te zien is dat de bevolkingskrimp in Limburg past in een beeld van dalende bevolkingsaantallen over de grens in Duitsland.

Procentuele groei en krimp van de potentiële beroepsbevolking per gemeente van '08 tot '25

Kaart 4 De potentiële beroepsbevolking neemt in omvang in grote delen van ons land af. Zijn er nu nog voor elke 65-plusser vier personen in de leeftijdscategorie potentieel werkzame beroepsbevolking, in 2040 zijn dat er nog maar twee. De verhoging van de AOW leeftijd naar 67 jaar, zal aan dit beeld weinig veranderen. Opvallend is de groei van de beroepsbevolking in verschillende steden.

Piet Renooy
piet.renooy@regioplan.nl

Het rapport 'Verkenning Rijksagenda Krimp en Ruimte' kunt u downloaden op www.regioplan/publicaties/

Arbeid in crisis?

Onder deze titel vond op 14 oktober jongstleden een groot arbeidsmarktcongres plaats in het gebouw van de SER in Den Haag.

Het was voor het eerst sinds jaren dat beleidsmakers, beleidsuitvoerders en onderzoekers van universiteiten, kennisinstituten en bureaus voor beleidsonderzoek weer eens bij elkaar kwamen om over de opbrengsten van 25 jaar arbeidsmarktonderzoek te discussiëren.

Het initiatief voor deze dag was genomen door Regioplan, in samenwerking met AIAS van de Universiteit van Amsterdam, hiertoe samenwerkend in de Stichting Nederlandse ArbeidsmarktDag (NAD) en het jubilerende Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken. Uit de reacties van de deelnemers was af te leiden dat men blij was met een platform als dit, om de opbrengsten van arbeidsmarktonderzoek te leren kennen en te kunnen bespreken.

Alle besproken papers zijn voor geïnteresseerden te vinden op de NAD-site www.arbeidsconferentie.nl. De congresreader met bijdragen van de meeste plenaire sprekers en een selectie van in de sessies besproken papers zal begin 2010 bij Uitgeverij Lemma verschijnen. Niet deelgenomen aan het congres en toch geïnteresseerd? Laat een berichtje achter op de website van de NAD.

De reacties op dit initiatief waren dermate positief dat AIAS en Regioplan hebben besloten het initiatief over twee jaar te herhalen.

Jos Mevissen
jos.mevissen@regioplan.nl

Regioplan ontwikkelt praktijkgerichte monitor

Van cijferbrij naar maatwerk

Regionale arbeidsmarkt-monitor

Gebrek aan cijfers over scholing, vraag, aanbod en werkgelegenheid is er meestal niet. Maar wat kunnen de betrokken partijen ermee in de beleidsvoorbereiding en -uitvoering? Regioplan ondersteunt bij het op maat maken en het gebruik van de resultaten uit een monitor.

Minder is meer

Recent heeft Regioplan voor de regio Amersfoort zo'n praktijkgerichte monitor opgezet. Hierbij is de arbeidsmarktsituatie voor werknemers met weinig opleiding, geen of geringe werkervaring of individuele belemmeringen om te werken (de 'onderkant' van de arbeidsmarkt) in kaart gebracht. Om ervoor te zorgen dat het cijfermateriaal in de monitor bruikbaar is voor de partijen die betrokken zijn bij de beleidsvoorbereiding en -uitvoering, is samen met deze partijen eerst de informatiebehoefte in kaart gebracht. Met andere woorden, alleen die kengetallen over de regionale economie, vraag en aanbod van werknemers zijn weergegeven, die relevant zijn voor het opzetten of uitvoeren van lokaal en regionaal arbeidsmarktbeleid.

In goed overleg

Daarnaast is samen met de opdrachtgever bij de stakeholders op de regionale arbeidsmarkt nagegaan op welke thema's en onder welke voorwaarden kan worden samengewerkt om de arbeidsmarktpositie van de 'onderkant' te verbeteren. Ter ondersteuning van deze mogelijke regionale samenwerking is in de monitor onder andere informatie opgenomen over de ervaringen van werkgevers met werknemers met weinig opleiding, geen of geringe werkervaring of individuele belemmeringen om te werken.

Nieuwe plannen

Dat de monitor ook daadwerkelijk gebruikt wordt, blijkt uit de nieuwe plannen van de gemeente. De resultaten en de totstandkoming van de monitor hebben in de regio geleid tot het besef dat er een creatieve aanpak nodig is om de positie van de werknemers aan de 'onderkant' van de arbeidsmarkt te verbeteren. Hiertoe zijn de vier prioriteiten benoemd, die het komend jaar door de gemeenten in samenwerking met de stakeholders worden vertaald naar concrete acties.

Daarnaast is de monitor in de regio Amersfoort als richtinggevend instrument gebruikt voor het opstellen van de Economische Agenda en het Plan Jeugdwerkloosheid.

Hetty Visee
hetty.visee@regioplan.nl

De financiering van langdurige zorg

Het scheiden van wonen en zorg en persoons-volgende bekostiging zijn op papier mooie initiatieven, maar hoe verlopen deze in de praktijk?

Volledig Pakket Thuis

In de praktijk is de invoering van deze initiatieven verre van eenvoudig. Indien cliënten met een verblijfsindicatie kiezen voor het scheiden van wonen en zorg en daarmee afzien van opname in een instelling, kunnen zij kiezen voor het Volledig Pakket Thuis. Dit pakket wordt bekostigd uit de AWBZ. Hoewel het woord 'volledig' de indruk wekt dat alle zorg is inbegrepen in dit pakket, is dit niet het geval. Zo maken woningaanpassingen, algemeen medische zorg en geneesmiddelen geen deel uit van het Volledig Pakket Thuis. Voor deze zaken zijn de Wmo en de Zorgverzekeringswet aan zet. Voor gemeenten, instellingen en niet te vergeten de cliënt, is het veelal onduidelijk waar de AWBZ ophoudt en de Wmo en de Zorgverzekeringswet beginnen. Regioplan Beleidsonderzoek ondersteunt het ministerie van VWS momenteel met de vraag hoe de samenhang tussen deze drie systemen kan worden verbeterd.

Zorgzwaartepakketten

Tegelijkertijd met de inwerkingtreding van de Wmo, is met de invoering van zorgzwaartepakketten een eerste stap richting persoonsvolgende bekostiging gezet. In de praktijk is de financiering van zorg nog maar in beperkte mate gekoppeld aan de cliënt. Zo is de bekostiging van behandeling nog altijd gekoppeld aan het wel of niet hebben van een toelating. Dit betekent dat verpleeghuizen met een toelating voor behandeling wel bekostiging voor behandeling ontvangen, maar verzorgingshuizen zonder toelating niet. De instelling is hiermee bepalend voor het wel of niet bekostigd krijgen van behandeling en niet de cliënt. Onlangs heeft Regioplan de verschillende opties voor een toekomstbestendige financiering van behandeling in kaart gebracht.

Dit zijn twee voorbeelden van de complexiteit van de financiering van langdurige zorg. Heeft u te maken met dergelijke vraagstukken en heeft u hierbij behoefte aan ondersteuning, neem dan contact op met Regioplan Beleidsonderzoek.

Pauline Poel

pauline.poel@regioplan.nl

Regioplanners voor het voetlicht

Ze loopt de Dam tot Damloop in (bijna) anderhalf uur, haar favoriete band luistert naar de naam Hasjee Royaal en ze verloor recent een vermogen aan de speel tafels in Las Vegas: ontmoet Jorien Soethout, al tien jaar Regioplanner.

"Ja, tien jaar lijkt veel, maar zo voelt dat niet. Het aardige is dat je steeds weer andere projecten doet, er is geen ruimte voor sleur. Bovendien ben ik in de jaren van themaveld veranderd, van sociale zekerheid naar de zorg. En, niet onbelangrijk, mijn functie heeft zich flink ontwikkeld. Ooit als assistent begonnen ben ik nu clustermanager. Trouwens, in de afgelopen tien jaar is ook Regioplan veranderd, waar ik als OR-lid nauw bij betrokken was. Kortom, never a dull moment. Wat ook helpt om dit werk lang vol te houden, is de illusie dat je rapporten ertoe doen. Niet meteen wereldschokkende veranderingen, niet groots en meeslepend, maar vaak nuttig. Een van mijn eerste projecten ging over pesten, seksuele intimidatie en agressie op het werk. Dat sloeg in als een bom: kranten, radio en televisie wilden me spreken, echt boeiend. Wel komisch dat de media mij steeds een andere naam gaven, van Zuurhorst tot Zoetenberg.

Ik vind het werken voor alle lagen binnen de overheid interessant, met een lichte voorkeur voor het landelijk beleid. Maar in alle gevallen is het steeds de kunst om onderzoek af te leveren waarmee wat kan worden gedaan.

Rondlopen in de wereld van beleid en beleidsonderzoek levert ook wel wat ergernissen op. Ik zou heel graag ooit een project doen dat ertoe leidt dat de vele schotten tussen beleidsvelden verdwijnen; weg met die hokjes en bureaucratie, daar wordt iedereen beter van, met name burgers!

Bij Regioplan ben ik nog niet uitgekeken. Het werk bevalt, maar ook de collega's en de sfeer zorgen ervoor dat ik het volgend lustrum graag weer meemaak."

Piet Renooy

piet.renooy@regioplan.nl

Jorien Soethout

"Regioplan boeit na 10 jaar nog steeds"

Wat houdt Wajongers aan het werk

Er is niet één manier om ervoor te zorgen dat jonggehandicapten aan het werk blijven. In het onderzoek *De Wajonger als werknemer* onderscheidt Regioplan vier typen Wajongers. Deze indeling helpt bij het bieden van de juiste begeleiding aan jonggehandicapten.

Het aantal jonggehandicapten met een Wajong-uitkering is de laatste jaren sterk gestegen. Het kabinet wil een einde maken aan die toestroom en zet in op arbeidsparticipatie van jonggehandicapten. De nadruk ligt daarbij op arbeidstoeleiding en niet op het behoud van werk. Aan het werk blijven is echter niet vanzelfsprekend. Een op de drie Wajongers valt binnen vijf jaar weer uit.¹

Regioplan deed onderzoek naar uitval van werkende Wajongers en kwam tot de conclusie dat vrijwel iedere Wajonger behoefte heeft aan ondersteuning. Wel zijn er grote verschillen tussen Wajongers. We onderscheiden daarom vier typen:

- de zelfredzame;
- de specialist;
- de gezelschapsspeler;
- de begrensde.

De zelfredzame

Deze Wajongers, meestal met een fysieke beperking, hebben geen moeite met het werk op zich. Zij hebben in het begin van hun loopbaan wel hulp nodig om te leren omgaan met hun beperkingen en moeten waken voor (fysieke) overbelasting. Als zij eenmaal een baan hebben, hebben zij vooral fysieke aanpassingen en hulp bij praktische zaken nodig.

De specialist

Specialisten hebben moeite met werken onder druk en met onverwachte situaties. De meeste van hen hebben psychische beperkingen. Onvoldoende inzicht in hun beperkingen is een van de belangrijkste redenen voor uitval. Voor hen is vooral structuur belangrijk.

De gezelschapsspeler

Gezelschapsspelers hebben vaak een (lichte) verstandelijke beperking. Zij kunnen eenvoudig werk doen, maar hebben daar

Werk voor jonggehandicapte niet vanzelfsprekend

in eerste instantie veel begeleiding bij nodig. Een jobcoach werkt vaak eerst een tijdje mee. De gezelschapsspelers hebben moeite met de verplichtingen en sociale aspecten van werk, bijvoorbeeld dat je niet te veel mag kletsen of dat je werk en privé min of meer gescheiden houdt. Hun collega's of leidinggevenden moeten hen hierop blijven wijzen.

De begrensde

Deze Wajongers hebben het meeste moeite hun werk te behouden. Zij hebben een aangepaste werkomgeving en een duidelijke structuur nodig. Veel van deze Wajongers hebben gedragsproblemen. In de samenwerking met collega's ontstaan zonder de juiste begeleiding vaak problemen. Structurele professionele begeleiding op de werkvloer en daarbuiten is noodzakelijk.

Wat heeft het onderzoek opgeleverd?

Regioplan heeft voor Vakcentrale FNV een handreiking gemaakt voor werkgevers, leidinggevenden en collega's met tips en informatie om Wajongers voor de organisatie te kunnen behouden. De Wajongwaaier is positief ontvangen door professionals die met Wajongers werken.

Cora van Horssen

cora.van.horssen@regioplan.nl

Het onderzoek *De Wajongers als werknemer*. Een onderzoek naar duurzame arbeidsparticipatie van Wajongers is uitgevoerd in opdracht van Vakcentrale FNV, met subsidie van Stichting Instituut Gak.

Het rapport en de Wajongwaaier kunt u downloaden op www.regioplan/publicaties.

¹ Kok, I. en Hop, P., *In en uit de Wajong, Analyse en stromen en de samenloop met betaald werk*. SEO, 2008.

Aandacht voor jeugd

Interview

Regioplan komt in aanraking met alle mogelijke vraagstukken op het gebied van jeugd. Om dit thema meer expliciete aandacht te geven, heeft Regioplan een groep onderzoekers met veel kennis op dit gebied samengebracht. “Onze brede oriëntatie zorgt ervoor dat we kennis hebben over alle facetten van het jeugdbeleid.”

Zorgleerlingen op school, criminele jongeren, gehandicapte jongeren, werkloze jongeren, jongeren met een instabiele thuissituatie en Wajongers. Het onderwerp ‘jeugd’ heeft raakvlakken met bijna alle andere onderzoeksterreinen binnen Regioplan. “Waarom bundelen we deze expertise niet”, dacht Frank Kriek. Kriek is een van de trekkers van de nieuw gevormde onderzoeksgroep. Hij vond het zonde dat we met z’n allen zoveel weten, maar dit nog niet expliciet onder de aandacht hebben gebracht. “Samen hebben we ontzettend veel expertise over jeugdbeleid, juist omdat we zo breed georiënteerd zijn.”

De onderzoekers in de nieuwe groep hebben ieder hun eigen specialisaties, maar beschikken allemaal over veel kennis op het gebied van jeugd. “De belangrijkste vragen die we elkaar allereerst hebben gesteld, waren: welke expertise hebben we in huis, waar ontmoet deze kennis elkaar en wat hebben we (toekomstige) opdrachtgevers te bieden? We willen natuurlijk graag iets betekenen in de markt”, zegt Kriek. “De Centra voor Jeugd en Gezin werden al snel het onderwerp van gesprek, waardoor we daar op dit moment de aandacht met name op hebben gericht.”

Centra voor Jeugd en Gezin

Vanaf 1 januari 2011 moeten alle gemeenten namelijk een Centrum voor Jeugd en

Gezin hebben gerealiseerd. Het centrum wordt hét loket in de gemeente, waar kinderen, jongeren, ouders en professionals terecht kunnen voor advies over opvoeden en opgroeien. Het uitgangspunt is toegankelijke hulp op maat, zodat alle gezinnen zichzelf kunnen redden en eventuele risico’s bij kinderen of jongeren in beeld komen (www.jeugdengazin.nl). Kriek meent dat het voor gemeenten echter lastig kan zijn om deze centra te organiseren binnen hun huidige zorgstructuur. “Voor hen doemen er allerlei vragen op: hoe pakken we een reorganisatie aan en hoe passen we het centrum voor Jeugd en Gezin in de bestaande structuren? Maar ook vragen sommige gemeenten zich bijvoorbeeld af hoe ze de nieuwe functies binnen het centrum het beste kunnen vervullen en hoe ze de invulling van bestaande functies kunnen verbeteren of uitbreiden.”

De ruime kennis van Regioplan over ketenpartners zoals jeugdzorg, de politie, jeugdgezondheidszorg en de school, maakt het mogelijk om deze gemeenten te helpen en te adviseren. “Dat kan op verschillende manieren. We kunnen ze helpen met het opstellen van een nieuw organisatie-model of met het schrijven van een beleidsvisie. Ook kunnen we hen procesbegeleiding bieden tijdens de implementatie. Gemeenten krijgen te maken met allerlei

verschillende partijen, die wij bij elkaar kunnen brengen en met elkaar in gesprek kunnen laten gaan”, legt Kriek uit.

Enkele weken geleden heeft Regioplan een brief naar 35 gemeenten gestuurd om hen op de hoogte te stellen van de mogelijkheden die Regioplan biedt. Heeft u geen brief ontvangen, maar bent u wel geïnteresseerd, dan kunt u contact opnemen met Frank Kriek.

Frank Kriek
frank.kriek@regioplan.nl

Wietske Idema
wietske.idema@regioplan.nl

“Door bundeling kennis kunnen we opdrachtgevers veel bieden”

Illegaal pokeren: wie doet het niet

Illegale pokertoernooien, cash games via internet, grootschalige commerciële bingobijeenkomsten: Regioplan onderzocht het aanbod en de vraag naar illegale kansspelen. Vooral pokeren via internet blijkt populair.

De totale omzet van illegale kansspelen lijkt niet te zijn toegenomen in vergelijking tot een aantal jaren geleden. Wel vond er een verschuiving plaats in het soort spel. Waar een aantal jaren geleden casinospelen het populairst waren, hebben nu de internetkansspelen en met name poker via het internet, de eerste plaats ingenomen.

Vijf procent van de Nederlandse bevolking heeft het afgelopen jaar wel eens een illegaal kansspel op het internet gespeeld. Twee derde daarvan koos voor het spelen van poker. Behalve via internet wordt poker ook op locatie gespeeld. Bijna twee procent van de Nederlandse bevolking speelt wel eens illegaal poker in een café of bij mensen thuis.

De minister van Justitie heeft de Tweede Kamer geïnformeerd over de uitkomsten van ons onderzoek. Op basis van de onderzoeksresultaten heeft hij een aantal suggesties gedaan om het illegale aanbod van kansspelen te bestrijden.

Elske Oranje
elske.oranje@regioplan.nl

Het rapport 'Aard en omvang van illegale kansspelen in Nederland' is te downloaden via www.regioplan.nl/publicaties.

Langer thuis wonen vraagt om verandering

Inspirerende Innovatie

Vernieuwing onder specialisten ouderengeneeskunde

De laatste jaren is de ouderenzorg enorm aan het veranderen.

Verandering vraagt om beweging, beweging vraagt om innovatie. Zo ook bij specialisten ouderengeneeskunde. Regioplan hielp deze innovatie te bevorderen.

Een belangrijke verandering in de ouderenzorg is dat ouderen steeds langer thuis wonen. Een groeiende groep ouderen bevindt zich daardoor buiten het gebruikelijke werkkterrein van specialisten ouderengeneeskunde, namelijk de verpleeg- en verzorgingshuizen. Verenso, de beroepsvereniging van specialisten ouderengeneeskunde, heeft als streven dat specialistische ouderengeneeskunde ongeacht de verblijfplaats van de patiënt beschikbaar is. Het bereiken van thuiswonende ouderen vraagt om innovatieve werkwijzen. Om innovatie te stimuleren, heeft Verenso Regioplan gevraagd een nieuwe publicatie 'Inspirerende Voorbeelden' van en voor specialisten ouderengeneeskunde te maken.

In de publicatie zijn zeventien innovatieve inspirerende voorbeelden opgenomen. In zijn reguliere werk behandelt de specialist ouderengeneeskunde ouderen in het verpleeg- en verzorgingshuis. Het innovatieve karakter van de voorbeelden voor specialisten ouderengeneeskunde zijn de ongebruikelijke werkvormen buiten de bekende werkomgeving. In één van de voorbeelden houdt een specialist ouderengeneeskunde spreekuur in een huisartsenpraktijk. Bij complexe hulpvragen kan de huisarts de hulp van de specialist ouderengeneeskunde inroepen. Vervolgens ziet de specialist ouderengeneeskunde de patiënt op zijn vaste spreekuur of legt deze een huisbezoek af. Huisartsen zijn tevreden over de hulp van specialisten ouderengeneeskunde die ze bij complexe hulpvragen kunnen inschakelen. Een tweede voorbeeld betreft multidisciplinaire teams die worden ingezet om dementerenden en verzorgers thuis diagnostiek, behandeling en ondersteuning te bieden. Binnen een team werkt een specialist ouderengeneeskunde samen met andere disciplines om de benodigde zorg te leveren. Uit cliënttevredenheidsenquêtes blijkt dat cliënten erg tevreden zijn over de diensten en de geleverde zorg.

Regioplan en Verenso hopen met de publicatie specialisten ouderengeneeskunde tot nog meer innovatie buiten het verpleeg- en verzorgingshuis te inspireren!

Wilco Kroes
wilco.kroes@regioplan.nl

De publicatie is te vinden via www.verenso.nl onder de knop 'professie'.

Gepubliceerd

Hieronder vindt u een selectie van recent verschenen publicaties. Voor een compleet overzicht, zie www.regioplan.nl/publicaties. De beschreven publicaties zijn hier als pdf-bestand te downloaden.

Noordwest-Holland: wonen en werken aan de rand van de metropool

Hoogopgeleide mensen, met een HBO- of universitaire opleiding, kiezen steeds vaker voor een grootstedelijk woonmilieu. Hoe kijken deze hoogopgeleiden naar Noordwest-Holland, wat zijn in hun ogen de sterke en zwakke punten van de regio en waar liggen kansen en bedreigingen? Kortom: Wat heeft Noordwest-Holland de hoogopgeleide te bieden en hoe kan de aantrekkelijkheid worden verbeterd?

Kleine lerarenbanen in het voortgezet onderwijs

De indruk bestond dat het aantal kleine banen in het voortgezet onderwijs groot is. Regioplan heeft in opdracht van het Sectorbestuur Onderwijsarbeidsmarkt onderzocht in hoeverre kleine banen en vacatures in het voortgezet onderwijs voorkomen. Ongeveer tien procent van de banen in het voortgezet onderwijs is klein en bedraagt hooguit een halve fte. Ze worden vaak vervuld door docenten die daar bewust voor kiezen. Binnen de gehele arbeidsmarkt voor het voortgezet onderwijs is het 'sprokkelen van kleine banen' dan ook geen groot issue. Voor specifieke groepen docenten kan het wel een probleem zijn: binnen de groep startende docenten komen kleine banen relatief veel voor.

Even uitblazen, een jaar rookvrije horeca

Het rookverbod in de horeca lijkt een succes: de luchtkwaliteit in horecagelegenheden is aanzienlijk verbeterd en rokers hebben meer (succesvolle) stoppogingen ondernomen. De invoering van het rookverbod heeft wel voor horecaondernemers en gemeenten knelpunten opgeleverd. Dit blijkt uit het onderzoek in opdracht van het ministerie van VWS.

Marktwerving in de kinderopvang

Invoering van marktwerving in de kinderopvang heeft ertoe geleid dat vraag en aanbod van kinderopvang, zeker in kwantitatieve zin, beter op elkaar zijn gaan aansluiten. Dat blijkt uit onderzoek van Regioplan Beleidsonderzoek, dat in opdracht van de Nederlandse Mededingingsautoriteit is uitgevoerd.